

VÄSTERHEJDE

K R Ö N I K A N D E C 2 0 2 4

I DETTA NUMMER KAN DU ATT LÄSA OM:
Gotlands bästa sockentidning. Notiser.
Del 5 av Gamla vykort. Torp vid Suderbys.
Västerhjde skola 160 år. Från en backe till nästa.
Dinosauriepark i Vibble. Jag blev ett jag på
min morfars och farfars födelsedag. Jag skulle bara...
Bakades världens första semla i Västerhjde.
Karin målar ljuset. Populärt besöksmål.
På tur med Snäckbussen. Profilen på Lillklintsvägen.
Birgitta börjar skolan. Stenstugu sedan 1100-talet.
Jan Janthe. Och sist men inte minst...
Tack till våra annonsörer som bekostar tryckningen
av denna tidning.

VÄSTERHEJDE
HEMBYGDSFÖRENING

VÄSTERHEJDE
KRÖNIKAN

Utges av Västerhjde
Hembygdsförening
sedan 1983.

VÄSTERHEJDE

K R Ö N I K A N

**DET ÄR VI SOM GÖR
DETTA NUMMER AV VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN**
Kom gärna med tips, text och bilder till oss.

**ORDFÖRANDE
OCH SKRIBENT**
Gunnel Fransson
0768 04 37 43
vhejdebf@gmail.com

**ANSVARIG UTGIVARE
OCH SKRIBENT**
Gert Olsson
0766 34 77 10
gert.gov@gmail.com

AD OCH FOTOGRAF
Torsten Kvarnsmyr
0703 72 08 48
torsten@kvarnsmyr.se

SKRIBENT
Mats-Ola Jespersion
0708 50 20 08
solanin@telia.com

VÄSTERHEJDE HEMBYGDSFÖRENING

Är en religiöst och politiskt oberoende förening som tillsammans med övriga i socknen arbetar för att ta tillvara på dess möjligheter.

Föreningen bildades 25 november 1982. Medlemskap är öppet för alla.

Vi hoppas att många fler vill bli medlemmar i vår förening.

STYRELSE

ORDFÖRANDE:
Gunnel Fransson

SEKRETERARE:
Hélène Viotti.

KASSÖR:
Lennart Jansson.

ÖVRIGA LEDAMÖTER:

Karin Brindt.
Leif Medhammar. Mats-Ola Jespersion.
Lars-Olof Nimmerfalk.
Allan Martis. Peter Lihuvudh

KONTAKT: vhejdebf@gmail.com

**ÅRSAVGIFTEN ÄR:
FAMILJ 125 KR. ENSKILD 100 KR**

Medlemsavgiften betalas till bankgiro
540-2631 eller swish 1234895809
Skriv namn eller familj.

TACK FÖR ATT DU STÖDJER VÅR FÖRENING!

ANNONSERA I VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN

Du som annonsör bidrar faktiskt till att denna sockentidning kommer till alla i Västerhejde. Utan era annonser kan vi inte trycka och dela ut denna krönika gratis.

**HELSIDA BAKSIDA: 1.800 KR.
HELSIDA INSIDA 1.600 KR**

Format tryckta helsida 180x260 mm.
Format utfallande helsida: 220x307 mm
inkl 5 mm skärmarginal.

HALVSIDA: 800 KR
Format 180x130 mm.

**TIDSKRIFT ID
ISSN: 3035-6490**

NÄSTA NUMMER UTKOMMER I MAJ

15 mars är stoppdatum för texter, manus och annonser.

Lämnas till torsten@kvarnsmyr.se
Ju tidigare du bokar din annons desto säkrare är det att din annons kommer med i VästerhejdeKrönikan.

Tack för att du bidrar och välkommen med ditt manus och annons!

**DU SOM BOR I VÄSTERHEJDE SOCKEN
FÅR DIN KRÖNIKA I BREVLÅDAN.**

Det tackar vi vårt flitiga utdelargång för!

**OM DU BOR PÅ GOTLAND
MEN UTANFÖR VÅR SOCKEN**

kan du hämta din tidning i Brödboden på Södertorg eller i bulhuset i Kuse änge.

BOR DU NÅGON ANNANSTANS ÄN PÅ ÖN

kan du be att få tidningen hemskickad mot portokostnad. Kontakta Gert Olsson, tel 0766 34 77 10.

DU KAN LÄSA KRÖNIKAN PÅ VÅR HEMSIDA

<https://www.hembygd.se/vasterhejde>.
Finns du med på vår e-postlista får du ett meddelande när tidningen kommit ut.

DU KAN BESTÄLLA GAMLA NUMMER AV VÄSTERHEJDEKRÖNIKAN.

Kontakta Gert Olsson, tel 0766 34 77 10.

ANMÄL DIG TILL HEMBYGDSFÖRENINGENS MAILLISTA.

Västerhejde Hembygdsförening har ett nytt system som skall underlätta kassörens arbete och ge dig bättre information. Därför behöver vi din mailadress. Uppgifterna handhas enligt GDPR.

Skicka ett mail till gert.gov@gmail.com så ser vi till att du får epostinfo framöver.

KOLLA AKTUELLA EVENEMANG PÅ

www.hembygd.se/vasterhejde

Dessutom anslår vi aktuell information i vårt skyltskåp vid Vibblehallen.

Bästa läsare!

I VÅRT MAJNUMMER BERÄTTADE VI OM ATT VI HADE FÖRHOPNINGAR.

Vi trodde oss kanske kunna vinna tävlingen om Gotlands bästa sockentidning. Gotlänningens tryckeri hade inbjudit alla öns sockenblad att tävla om den åtråvärda titeln, ett diplom och en penningssumma.

OCH VISST GICK DET VÄGEN! VI KAMMADE STOLT HEM FÖRSTAPLATSEN

och belöningen som en solig och vacker majdag delades ut vid Langska huset i Visby. Datumet var väl valt, ska tidningsskriverier uppmärksammas ska det naturligtvis ske på pressfrihetens dag 3 maj. Prisutdelare var Tommy Wahlgren och juryns ordförande Ulf Hammarlund. Den senare medverkar för övrigt med en text längre fram i Krönikan. Juryns motivering är vi väldigt stolta över: Blandar nytt och gammalt till en bredd som berör på djupet, en formulering som tolkar just den målsättning redaktionen har vid sammanställning av tidningen.

**VI ÄR GLADA ATT VI
NÅDDE FRAM OCH
STORT TACK
FÖR UTMÄRKELSEN!**

EN HEL DEL SMOLK I GLÄDJBÄGAREN BLIR DET DOCK

när vi tvingas konstatera att en av Krönikans mångåriga medarbetare, Kjell Sävmarker, under den sena sommaren avlidit efter en tids sjukdom. Genom en rad år medverkade Kjell i tidningen både som skribent, annonssäljare och värd för våra redaktionsmöten. Våra tankar går till familjen och framför allt till hustru Agneta som förlorat en älskad livskamrat.

PERSONPORTRÄTTEN I FÖRELIGGANDE TIDNING BLIR FLERA.

Vi sträcker oss delvis långt ut i världen med berättelser om ovanliga karriärer. Alla har naturligtvis kopplingar till Västerhejde, den viktiga detalj som kvalificerar för framträdande i tidningen. Vi gör nedslag i såväl Nord- som Sydamerika men också på segelbåt bland de Karibiska öarna där emellan.

Andra beskrivningar hittar vi på närmare håll. Tänk att en så liten, och kanske obemärkt plats på jorden, kan rymma så många vitt skilda berättelser om livsval, karriärer och intressen! Och vi är övertygade om att vi långt ifrån har hittat alla spännande historier. Det kan vara nyligen inträffade upplevelser men också erfarenheter som ligger långt tillbaka i tiden. Vi i redaktionen vill gärna publicera fler sådana beskrivningar.

Tveka inte att ta kontakt om du har något intressant att berätta. Västerhejdekrönikans läsare sätter stort värde på sådant innehåll. Det vet vi av de kommentarer vi får och det är oerhört stimulerande att bli kontaktade av medverkande "utifrån" som hjälper oss att blanda nytt och gammalt till en bredd som berör på djupet.

**GOD JUL
OCH TREVLLIG LÄSNING!**

Notiser

Boll och bibble

I våras, då det egentligen inte alls kändes som vår, råkade redaktionen snubbla över en limerick på "nätet". Då den hade klar koppling till Västerhejde kan vi inte avhålla oss från att publicera den i Krönikan:

*En fotbollstalang ifrån Vibble
var oskaplit bra på u dribble.
Sin dribbling så klok
hadd han lärt ur en bok
sum han lånte på Vibbles bibble.*

RIMSNICKARE ÄR FÖRRE VISBYBON SÖREN NILSSON,

numera boende i Uddevalla. Krönikan tackar honom för bidraget.

VAR HITTAR MAN DÅ DETTA BIBLIOTEK?

Av och till har tankar funnits att förse Vibble med en biblioteksfilial, men det har varje gång fallit på närheten till Visby och de bibliotek som finns där. Någon gång har Vibble gård förts fram som en lämplig lokal, men det har aldrig blivit verklighet. Inte ens ett "busshållplatsbibliotek", som det finns i Gnisvärd och på andra ställen, har dykt upp.

FRAM TILL 1971 VAR VÄSTERHEJDE EN DEL AV STENKUMLA KOMMUN, OCH DÅ FANNS ETT BIBLIOTEK.

Det var inrymt på övervåningen i Västerhejde skola, men verksamheten upphörde någon gång på 1960-talet. Hela bokbeståndet stod dock kvar på sina hyllor långt in på 1970-talet, samtidigt som lokalen fungerade som klassrum! Kulturprofilen Gustav Jakobsson från Eskelhem tog så småningom på sig

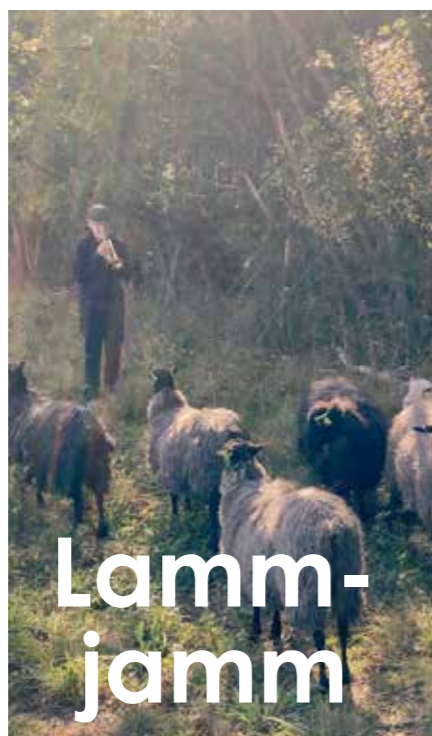
uppgift att inventera innehållet i hyllorna och ta beslut om vad som skulle behållas och vad som skulle gallras bort. De användbara böckerna överfördes till Visby stadsbibliotek som då var inrymt i Borgens lokaler på Hästgatan.

FÖR ATT I NÅGON MÅN KOMPENSERA FÖR BRISTEN PÅ BIBLIOTEK I SOCKNEN HAR BOKBUSSEN AV OCH TILL HAFT HÅLLPLATSER HÄR,

bland annat på Ygne och vid Vibble gård. På grund av vikande besöksiffror upphörde den verksamheten så småningom. Fortfarande får dock barnen på förskolorna Korallen och Torpet regelbundet efterlängttade besök av Bokbilen.

Foto: Ellinor Landin och Gert Olsson

Lamm-jamm

Det skrivs en del om växter och djur som blir gladare och produktivare av musik så sagt och gjort, jag kollade hur grannens får reagerar på Gotländsk sommarnatt i färhagen så här ser du fårens reaktion på musik, påpassligt fotat av av Dennis Petterson under en promenad i Västerhejde.

Glömd jacka

EFTER FAGNINGEN I KUSE ÄNGE

Till dig som hämtade den i slutet av sommaren.

Om du saknat något som låg i en av fickorna, hör av dig. Återfås mot beskrivning. vhejdehbf@gmail.com

Årsmöte

Hjärtligt välkomna till Västerhejde Hembygdsförenings Årsmöte i Västerhejde Bygdegård söndagen den 23/3 2025 kl.13.00

Boka redan nu in årsmötet som förutom ordinarie förhandlingar kommer att bjuda på underhållning som i skrivande stund inte är bestämd. Annonseras i skyltskåpet vid affären, hemsida och mail.

Vi avslutar med "otendagskaffi" och gott fikabröd.

Anmälan senast den 17/3 till Mats-Ola Jespersson E-post: solanin@telia.com Telefon: 0708 502008

Fagning

av Kuse änge lördagen den 26 april 2025 kl. 10.00. Välkomna!

Tillsammans skapar vi sommarminnen.

Gamla Vykort

Del 5 Kneippbyn

Av Urban Bokén: urban.boken@gmail.com
Sommargotlänning vid Fridhemsviken sedan snart 50 år, övervintrar i Västerås.
Samlar vykort från Gotland med fokus på Västerhejde.

STRANDEN, BADLIVET OCH BESÖKARNA

I den senaste artikeln fanns bilder på dåtidens byggnader på Kneippbyn. Nu tar vi en titt på stranden och besökarna. Stranden är i stora drag oförändrad på 100 år. Som framgår av bilderna nedan fanns dock flera bryggkonstruktioner.

Bilden är troligen från 1910-talet. Svart-vitt foto som har handkolorerats.

En tveksam? badare på bryggan. Höglint syns i diset.

Kö ner i plurret!

Välklädda badare!

Här badas det utan brygga!

Kommer någon av dessa "badare" gå i vattnet? Klädseln ser i så fall ut att vara felvald. Det fanns dock möjlighet till klädbyte på stranden. På kortets baksida finns skrivet: "H. Dr. Kallenberg den 2. aug. 1920"

Tält, lämpligt som badhytt.

Till vänster skymtar någon typ av mindre hus. Till höger sker brottningsuppvärmning inför badet.

Ett "Dolce far niente". Det är italienska och betyder "Det ljuvliga i att göra ingenting".

Här gör man inte heller så mycket. (Ovetande om att horisonten lutar)

Gästerna färdiga för promenad.

Det blev också tid för vila.

Finfrämmande på Kneippbyn 1914. Operasångaren Carl Fredrik "Lunkan" Lundqvist, 1841-1920 tillsammans med finländska studenter.

Av dessa bilder kan man nog dra slutsatsen att vädret var sämre förr. Det är molnigt på i stort sett alla bilder.

NÄSTA AVSNITT HANDLAR OM HÖGLINT, ett av Gotlands mest vykortsfotograferade motiv

Torp vid Suderbys herrgård

Text och bilder Monica Fahlström (f. Lundgren, g. Larsson, g. Fahlström)

Bilden föreställer det torp som min mormor och morfar bodde i nära Suderbys herrgård, på den mark som nu Suderbyn äger. De bodde där från ca 1915 till ca 1933.

Min mamma, Alice Lundgren, f. Sandberg, målade av torpet ur minnet efter att de flyttat därifrån till Visby.

Mormor Hulda, f. 1882, kom som ung från Eringsboda i Blekinge som arbetskraft till Gotland. Morfar Elis Sandberg, f. 1876 som Bjer-sander, var från Guldrupe. De fick fyra barn, Ernfrid f. 1900, Viktor f. 1903, Kalle f. 1907 och Alice f. 1911.

MORFAR JOBBADE TROLIGEN SOM DAGLÖNARE ELLER "LÖSKARL", MORMOR SOM MJÖLKERSKA.

De finns inte med i den lista över statare som finns från Suderbys. De hyrde troligen torpet av Albert Ruthström.

MAMMA VAR FÖDD I STENKUMLA.

Troligen hade mormor och morfar liknande arbetsuppgifter där på någon stor gård. Ernfrid och Viktor var födda i Viklau och Kalle i Roma. Det finns ett kort till Viktor när han var liten med adress Lera i Endre. Arbetsfolk flyttade mellan olika gårdar, ofta under hösten.

DE KOM TILL SUDERBYS TROLIGEN FÖRE 1915

eftersom mamma aldrig berättade om någon tidigare plats. Det finns ett antal stora stenar på hällmarken där som skulle kunna vara rester av huset. Murarna av en jordkällare finns kvar och resterna av en brunn i sänkan söder om jordkällaren. Där finns också en malsten. Samt gott om backsmultron, najkar på gotländska, sommaren 2024.

MARGIT GUNNARSSON MINNS MORMOR NÄR HON MJÖLKADE KOR I SUDERBYS LAGÅRD.

Den byggnad som senare har byggts om till restaurang. Margit minns mormor som en glad person.

MAMMAS STOREBROR KALLE DOG I LUNGINFLAMMATION

efter att ha gått ner sig i en brya på vintern. Mamma berättade att han inte vågade gå hem genast eftersom mormor var sträng och han skulle få bannor. Han var då 15 år, 1922. Mamma var 11 år. Ernfrid utbildade sig till folkskollärare i Linköping. Han utexaminerades som lärare samtidigt som Harald Fardelin, som blev konstnär. Det finns handlingar som visar att snälla människor gick i borgen för Ernfrid så han kunde utbilda sig. När han nyss var färdig lärare fick han blindtarmsinflammation och dog. Osäkert när, ca 1923-24. Mamma var då 13 år. Kalle och Ernfrid ligger begravda innanför muren till vänster när man kommer in på Västerhejde kyrkogård. De fick aldrig några gravstenar och gravkullarna är borta sedan länge.

1928 DOG MORFAR ELIS I TUBERKULOS.

Mamma var då 17 år. Jag minns att hon berättade om sin tonårstid som en enda lång sorgtid. Hon gick långa perioder i svarta klänningar.

MAMMA GICK I SKOLAN I VÄSTERHEJDE.

Konfirmationstiden innebar långa promenader till Domkyrkan i Visby då man skulle lyssna på biskopen. Konfirmationsklänningen var vit på den tiden också.

UNDER TIDEN PÅ SUDERBYS TOG MORMOR OCH MORFAR EMOT ETT LITET FOSTERBARN,

Karin Jansson. Hon var född 1929. Hennes mamma var piga på Suderbys.

NÄR ELIS DOG FICK MORMOR, VIKTOR, ALICE OCH KARIN BO KVAR TILLS DE HITTADE EN NY BOSTAD

på Österby i Visby, ca 1933. Där ligger nu en industribyggnad. Senare hyrde de ett litet hus på Slottsterrassen 12 i Visby, ovanför hamnen. Margit Gunnarsson minns huset på Slottsterrassen från ett besök där 193-38. Margits syster Astrid, f.1917, var god vän med mamma Alice.

MAMMA GIFTE SIG 1944 MED NILS LUNDGREN.

De fick två barn. Jag är född 1945, min syster Christina 1948. Pappa blev snickare i Levide. Karin Jansson som bodde hos mormor fick sedan en liten son, Hasse. Han föddes 1949 och kom till oss som fosterbarn när han var ett år. Christina och jag fick en lillebror.

1964 TRÄFFADE JAG BENGT LARSSON, BONDSON FRÅN VAMLINGBO.

Vi gifte oss så småningom och fick två barn tillsammans. Jag gick på läroverket i Visby när vi träffades, Bengt arbetade i Burgsvik. Det var många mil emellan och han skaffade snart jobb i stan och hyrde då ett rum. När han började beskriva det förstod jag snart att han bodde i mormors rum på Slottsterrassen 12. Det var en egen-domlig känsla att träffa honom där. Allt var så litet mot hur jag mindes det när mormor bodde där och jag var liten. Det som då var kök med vedspis och kallt vatten var nu toalett. Trappan till övervåningen där morbror Viktor bodde hade dock samma färg, turkos.

Mormor dog 1951. Viktor dog 1961. Han levde ensam.

MORMOR, MORFAR, MAMMA, PAPPA OCH VIKTOR ÄR BEGRAVDA PÅ VÄSTERHEJDE KYRKOGRÅRD.

Mamma dog 1982. Jag undrar om hon plockade najkar på backen kring torpet när hon var liten?

Västerhejde skola 160 år

Skrivet och tecknat av elever åk 3-6

*Prinsessan Eugenie skapade vår skola för 160 år sedan.
Prinsessan Eugenie var väldigt snäll och bodde här på Gotland nere i Fridhem.
I gåva gav hon skolan två tavlor. En av henne och en av Karl XIV.*

DAGEN Börja med att vi fick ta i hand med fröken Esbron

innan vi gick in i klassrummet. Första lektionen hade vi historia, vi pratade om hur det var för 160 år sedan.

Varje gång man skulle svara på en fråga fick man ställa sig upp bredvid bänken och prata.

Efter lektionen det fick vi rast, det var några barn från andra klasser som hade med sig kulor och lekte med på skolgården.

Efter rasten gick vi till vår syslöjdsal där dem hade gammeldags bänkar och böcker som dem hade fått från Atlingbo kyrka. Utanför hade fröken Rondal en station där man karda ull. Sedan gick vi tillbaka till klassrummet och då kom fröken Ullgren och hade rörelse i klassrummet. Vissa övningar var svåra och ganska osköna.

Efter fröken Ullgren hade gått skulle vi gå ner till vår flaggstång där vi fick en bulle och vatten eller mjölk,

GotlandsMusiken var här och spelade. Efter fick vi ha rast. Nästan alla lärare var utklädda.

Efter rasten hade vi lite gammeldags matematik.

Det var ganska lätt. Vi fick ett gammeldags papper som var helt brunt där vi fick svara på matematik-frågor som handla om ören och hela kronor.

Till lunch fick vi smörgåspaket med vatten eller mjölk

med två dubbelmackor, en macka hade korv på sig och den andra hade ost. Man fick ett äpple till. Vi fick sitta inne i klassrummet och äta. Efter maten gick vi ut och hade rast.

Efter rasten kom prosten Friman som ställde matematikfrågor till oss och när vi svara fick vi ställa oss upp och niga eller buga.

Prosten Friman läste en saga om en bofink. Efter sagan kom fröken Lindkvist. Vi skulle sjunga psalmer. Psalmerna var tryggare kan ingen vara, den blomstertid nu kommer och nu tändas tusen juleljus.

Efter vi hade sjungit klart så kom fröken Komstadius och vi hade välskrivning.

Vi fick skriva på skrivstil då skrev vi våra namn och "jag älskar skolan". Det gick bra. Sen hade vi 10 minuters rast. Sista lektionen var historia. Då kom 6A och vi skulle se på film om hur det var för 160 år sen. Sen var vår dag slut.

TOFTA
möbel ab

Mer än du tror.

” Vi är ett gotländskt familjeföretag med ett handplockat och unikt sortiment. Här hittar du ett brett utbud med möbler & inredning för både ute och inne! Vi brinner för att hjälpa dig skapa ett hem med möbler som passar både ditt behov och din stil. För oss är personlig service och bra kvalitet viktigt! Varmt välkommen till oss på Tofta Möbel - Vi har mer än du tror!

NYHET!
NU VISAR
VI UTEMÖBLER
ÅRET RUNT!

I vår helt nya hall har vi nu året runt-utställning med utemöbler!

TA MED TILL BUTIKEN OCH DU FÅR

300:- RABATT PÅ DITT NÄSTA KÖP

Gäller vid köp över 1000:-, endast ett erbjudande per köp och familj. Kan inte kombineras med andra erbjudanden eller rabatter.

TOFTA
möbel ab

Mer än du tror.

TOFTA
möbel ab

Toftavägen 260, 622 65 Gotlands Tofta • Tel 0498 - 26 50 05 • www.toftamobel.se
Öppettider: Mån-Fre 10-18, Lör 10-14

Vi levererar över hela Gotland

Från en backe till nästa

Författare och fotograf Stefan Wiman Ygnebo.

Jag gick inte i skolan i Västerhejde, men min mor kommer från socknen och jag är i stort sett född på Ygne där vi hade sommarstugan som nu har blivit till ett vinterboende.

När jag var grabb älskade jag att klättra i backarna på Ygne, som en liten get för jag omkring på stupen och som tur var så ramlade jag aldrig ner. Jag tyckte också mycket om att vandra i skogen och kan nog säga att det var här min kärlek till naturen föddes. Jag kommer ännu hem varje sommar och njuter av Ygnes steniga strand och ni har kanske sett mig på Gotlandsbåten för jag jobbar väldigt intensivt under sommaren för att få pengar till mitt ekologiska projekt som heter Kaffe Kolibri.

UNDER VINTERN VANDRAR JAG I HELT ANDRA BACKAR,

de är nästan lika branta som på Ygne men långt borta på den andra sidan oceanen. När jag studerade historia i Uppsala mötte jag en vacker colombianska, och då jag var oerhört reslysten så följde jag med henne till Colombia trots att mina vänner varnade mig för att det var "världens farligaste land".

DEN FÖRSTA GÅNGEN JAG RESTE TILL COLOMBIA VAR ÅRET 1990 OCH DÅ VAR SVERIGE GANSKA SÅ FRITT FRÅN KRIMINALITET

och våra politiker trodde rentav att man med hjälp av hårdare straff och "nolltolerans" kunde göra Sverige till ett narkotikafritt samhälle, medan Colombia höll på att kapsejsa fullständigt på grund av kokainmaffians terror. All världens medier var fulla av hemska nyheter från Colombia, men när jag kom dit upptäckte jag att det var en kanske inte falsk men ändå skev bild av verkligheten och att Colombia är så mycket mer än bara

våld, knark och annat elände. Jag upptäckte genast att de flesta colombianer är sympatiska, vänliga och glada människor och att det endast är ett fåtal som är elaka gangstrar som skjuter ihjäl varandra.

COLOMBIA ÄR ETT PARADOXALT LAND,

dubbelt så stort som Frankrike och med så enorma geografiska, ekonomiska och sociala skillnader att det är svårt att säga något generaliserande om det, vad man än säger blir det fel. Men det är klart att Colombia haft enorma problem att brottas med och att det fortfarande kan vara ett mycket farligt land om man råkar befinna sig på fel ställe. Men det beror nog en hel del på en själv.

OM JAG HADE VARIT INTRESSERAD AV KOKAIN OCH SNABBA PENGAR HADE DET FÖRMODLIGEN SLUTAT ILLA FÖR MIG.

Men istället var jag intresserad av yoga och meditation och fick vara med om att starta ett Zen-kollektiv ute på landsbygden. Inom Zen är det viktigt att vara helt närvarande i det man gör och på så vis blir även arbetet till en meditation. Det var så jag lärde mig att mjölka kor för hand och att plocka kaffe var den bästa formen av karma yoga. Många intressanta år gick förbi men till sist så tröttnade såväl jag som min livsvän att alltid leva i kappsäck. Vi köpte en bit mark tillsammans med några colombianska vänner, strax ovanför Zen-templet, med tanken att bevara skogen samtidigt som vi odlar kaffe.

VI BYGGDE ETT HUS AV BAMBU OCH JORD SOM BLEV VÄLDIGT FINT EFTER EN LÅNG KAMP MOT EKONOMINS TUNGA KRAFTER.

Marken vi köpte är minst lika brant som Ygnebackarna så jag har fått god nytta av mina getkunskafer från barndomen. Det var en halvt övergiven kaffeodling, full av ormar och tarantelspindlar, men efter ett hårt arbete har jag lyckats civilisera den något. Men det är fortfarande en gammal sorts kaffeodling, såsom de var förr i tiden, där kaffebuskarna växer under skuggande träd tillsammans med många andra grödor.

DEN HISTORISKA MODELLEN VAR ATT KAFFET GAV PENNINGINKOMSTER ÅT SMÅBONDEN

som också odlade andra grödor åt middagsbordet såsom majs, maniok, bönor, bananer och fruktträd och hade några höns, kor och grisar. Det var en förnuftig modell som gav en viss garanti när kaffet hade ett av sina sedvanliga prisras. Men nuförtiden finns det få sådana odlingar kvar, de nya förbättrade sorterna kräver mera solljus och mindre skugga för att vara produktiva, det mesta av det ekologiska kaffet är således också monokulturer som bara odlar kaffe i långa, raka rader utan några andra störande växter.

MITT KAFFE ÄR BETYDLIGT MERA NATURVÄNLIGT ÄN SÅ,

jag talar med rätta om min kaffeskog för jag har inte bara många fruktträd som apelsiner, mandariner, chirimoyas och avocados utan också många andra sorters träd utan någon ekonomisk betydelse. Då mitt kaffe heter Café Colibri så måste jag naturligtvis även så buskar som de gillar så att de blir så många som möjligt.

KAFFE KOLIBRI

HAR ETT FANTASTISKT FÅGELLIV

med flera sorters kolibrier men också tukaner, hökar och andra färgglada eller skönsjungande tropiska fåglar, plus andra spännande sydamerikanska djur som de snabba mini-tapirerna "guatines" och andinska sengångare.

DET ÄR EN LÅNG PROCESS FRÅN DET MAN SÅR EN KAFFEBUSKE TILLS MAN KAN KOKA SIG EN KOPP.

Det tar tre år innan busken börjar producera bönor och innan dess måste man rensa och göda vid många tillfällen, jag är så fruktansvärt gammaldags att jag ännu använder machete istället för röjsåg som de flesta andra, men det är faktiskt mer effektivt än vad det låter. Gödningen är ekologisk hönsskit + mikroorganismer som jag köper från granngården Etica Verde som försöker att gynna ett ekologiskt hållbart jordbruk i trakten. Ett annat viktigt arbete är att beskära buskarna så att de inte växer alltför höga. Skörden sker under

regnerperioderna i april-maj och oktober-november, men de senaste åren har vädret varit så knasigt att kaffet blommar och mognar pö om pö under hela året. Men när det regnar som mest brukar det finnas kaffe att plocka så en kaffebonde får inte vara rädd för vatten.

NÄR MAN SKA PLOCKA KAFFE SPÄNNER MAN ETT SPANN VID HÖFTEN

och går sedan runt och plockar de mogna bären och sparar de halvmogna till nästa gång. Efter plockningen ska det skalas, tvättas och torkas och varje steg är lika viktigt för att kaffet ska smaka så bra som möjligt. Rostningen, malningen och förpackningen är förstas minst lika viktiga för att nå den absoluta perfektionen, men det gör jag inte själv utan det får en liten rostare i Bogotá göra, om man gör något misstag i processen så kan man lätt förstöra ett fint kaffe, men Miguel är en så duktig mästerröstare att han har räddat mig många gånger.

JAG ÄR MYCKET NÖJD MED KVALITÉEN PÅ CAFÉ COLIBRI,

men det har gått sämre med kvantitéen. Om man tänker på allt hårt arbete som varit så har lönsamheten varit fruktansvärt låg. Men jag försöker att se det som en investering.

OM JAG SKA TJÄNA NÅGRA PENGAR PÅ DET HÄR PROJEKTET MÅSTE JAG NOG STARTA NÅGON SLAGS TURISTVERKSAMHET,

och det finns större möjligheter till det nu när "gäststugan" äntligen är färdig. Det började med att jag hittade ett stengolv under några gamla träd, vilket gav en idé att bygga en "eremit-hydd" med så mycket material som möjligt från den egna gården, sten, virke, bambustockar och jord. Den enkla eremithyddan blev till sist riktigt elegant, med kök, svenskt utedass a la separett och dusch utan dörr men med en

fantastisk utsikt. Enkelt men underbart. Flera av dem som bott i huset säger att duschen är höjdpunkten.

OM NI VILL SE FLER BILDER KAN NI GÅ IN PÅ MITT INSTAGRAM: "ENRIQUEARDELL"

och om ni är i Bogotá kan ni komma förbi på en kopp kaffe, för jag bor bara tre timmar från huvudstaden. Skriv till <mailto:enriqueardell@yahoo.se>

MINA RELIGIONSHISTORISKA STUDIER LEDDE SÅLEDES TILL ATT JAG BLEV KAFFEBONDE I COLOMBIA.

Så kan det gå i det verkliga livet. Men jag är också ett slags evig student för jag anser att man bör lära sig nya saker så länge man lever. Jag håller därför även på med två andra ganska så pretentiösa projekt, nämligen att skriva en bok om Colombias historia och en helt annan bok om gudarnas historia.

Dinosauriepark i Vibble

Text och foto Gert Olsson

*Dinosaurier ...
... är alltid spännande, i alla åldrar. En fantasifull lekplats är också lockande.
Lägger man därtill ett utegym som kan nyttjas av alla generationer
har man skapat en lyckad kombo.
Den 18 september var det invigning
av den nya Dinosaurieparken i Vibble.*

Med tipspromenad, fika, invigningstal och bandklippning. Inbjudan hade gått ut till alla intresserade, och de var många. Det är ingen större lögn att påstå att kring 300 besökare cirkulerade runt, testade och beundrade den nya anläggningen. Så långt en succé, alltså. Som boende i närområdet konstaterar man att platsen har varit välbesökt även efteråt. Det har klättrats, grillats, gungats, hoppats och mellanmålsfikats i en

omfattning som inte setts tidigare. Lekparken är ny, fräsch och fin, och alla som besöker den vill att den ska så förbli, det är så vi kan visa vår uppskattning när Region Gotland har satsat en ansenlig summa pengar på de boende i Vibble och Västerhejde. Ja, alla andra också förresten.

**VÄLKOMNA TILL
VIBBLE NYA ALLAKTIVITETSPARK!**

Jag blev ett jag på min morfars och farfars födelsedag

Text och bild Per

Tog mina första steg på en Vibbleväg. Men jag vet inte när det var.
Var mina dagar på Snobben när mamma och pappa var på jobbet.
På dagis i flera år ... höst, vinter och vår. Där var jag.
Sen till skolans första klass, lektioner och ibland rast.
Ämne efter ämne ... en del bättre, andra sämre. På Västerhejde sökte vi efter svar.
Fotbollen kom igång med IFK, förlust ibland men vi var bäst ändå.
Från djupaste dopp till högsta topp. Vi tog alltid nya tag.
Fick gitarr som tonåring och började spela, skrev mina sånger om att leva.
Skrev texter med tårar, om kärlek som sårar. Tårarna lever kvar
...ibland är de allt jag har.

JAG HETER PER

Mitt första liv började 1977 men tog slut 2003, började då mitt andra och nu lever jag vidare. Tillsammans är de MITT LIV

NU ÄR JAG FYRTIOSJU ÅR

så det har hänt rätt mycket i mitt liv, men jag skadade mig allvarligt när jag var tjugosex så mycket har försvunnit. Jag är dock fortfarande jag och mina tankar finns kvar. Jag får tanka ur några minnen här, jag börjar med...

MITT FÖRSTA/FÖRRA LIV

Jag bodde i Vibble från min barndom fram till att jag var en vuxen ungdom. Allt fanns i Vibble och Västerhejde under min uppväxt: skola, fotbollsplan, mat på bordet och kompisar. Eken, Osson, Svenne, Stoffe... det är några av mina kompisar från åren i Vibble och Västerhejde.

NÄR JAG VAR FEMTON ÅR FICK JAG EN GITARR AV MIN MORBROR.

Jag kämpade på och lärde mig efterhand att spela lite. När jag sen började på gymnasiet gick jag det Estetiska programmet med inriktning Bild, många nya kreativa vänner. Klassen var uppdelad i tre olika genrer, alla hade ändå liknande intressen så vi blev många nya kompisar: vi som målade, de som dansade och musikerna.

JAG VAR ÄNNU INGEN GITARRIST

men jag umgicks med musiker från skolan. Jag fortsatte göra mina små konstverk på Bilden men jag var mer intresserad av att bli rockstjärna, det mesta jag lyssnade på var grungen från Seattle. Med ett annat ord: musik.

EFTER GYMNASIET FLYTTADE JAG TILL STOCKHOLM

där jag först gick ett halvårs filmkurs, sen en ettårig skrivarskola i Sundbyberg. Efter det började jag jobba som assistent och fritidsledare i skolan. Under den här tiden lärde jag känna Eric, han som tog mig in i en ny värld. Eric var och är fortfarande en produktiv och framgångsrik gotländsk artist, så det var här mina musikens dörrar öppnades. Jag och Eric var goda vänner och vi spelade live i Stockholm, på Gotland och lite mer i resten av mitt första liv, även jag var en artist. Men det första livet tog slut när jag från hög höjd föll rakt ner i marken, då började jag om med...

MITT ANDRA/NUVARANDE LIV

Jag blev kvar i Stockholm rätt länge efter olyckan, men jag minns nästan ingenting från den tiden. Efter ett antal år flyttade jag tillbaka till Gotland, HEM.

Min skada finns kvar och jag har fortfarande svårt att komma ihåg händelser, men här finns jag. Jag promenerar ofta hem till mina föräldrar som bor kvar i Vibble, går ofta omkring inne i Visby också. Det finns några affärer med härlig personal som jag ofta besöker, personer jag nu kan se som vänner. Det är så det är i Visby, man kan lära känna andra... och sig själv.

VAD ÄR DET JAG KOMMER IHÅG/MINNS?

Jag kommer ihåg vänner, elever från skolan jag jobbade på, resor och konserter. Jag kommer ihåg den brittiska tjejen som jobbade i en bar på ön Ios 1994, jag kommer till och med ihåg hennes namn. Jag kommer ihåg "Guds hand" av

Maradona mot England i VM 1986. Det kanske även brittiskan kommer ihåg. Javisst kommer jag ihåg en del som hänt i mitt liv, men jag har inga minnen från det.

JAG ÄR SJUKSKRIVEN SEDAN OLYCKAN,

men jag är på verksamheter under vardagar. Två av mina dagar är jag på Vårdklockan där jag skriver krönikor på torsdagar, på fredagar har jag musik med piano-Sara, skapandet får lite av mitt minne att leva. Ja jag är ju som jag skrev ofta i Vibble också, kvarteren där ligger kvar i mina tankar. Jag vet många som bor i husen, eller snarare vilka som bodde i husen förr. Trots de nya "invånarna" är det en skön känsla att kunna känna mig hemma. Jag vet vart jag går, jag kan mina Vibblevägar.

MITT LIV

Vad du än säger, vad du än hör. Vad du än väljer, hur du än gör...

så tar vi alltid samma steg och vi går alltid samma väg.

Vad du än söker ger jag dig alltid rätt svar, vem du än möter vet jag alltid när och var...

för vi går alltid samma väg och vi tar alltid samma steg.

Vi tar alltid samma steg. Vi går alltid samma väg.

Men jag vet inte var och när för jag vet inte vem du är.

Vet inte om jag dig kan känna, vet inte om jag dig kan höra...

men jag ser dig i min spegel och du viskar i mitt öra.

Du är precis som jag. Precis som Jag.

Det här är texten till en av sångerna jag har skrivit efter skadan, den är väldigt personlig. Den är nämligen som jag... Precis som Jag.

Jag skulle bara...

Text och akvarell Gunnel Fransson

En vardagshändelse.

Varje jul sätter ängsfogden Leif och jag upp tomtar i hasselbuskarna i Kuse änge. Vem som helst som är lite leksugen kan roa sig med att hitta så många som möjligt och sen skriva antalet i en röd bok som ligger i bulhuset.

Julen 2023 blev nyckeln till bulhuset stulen och ingen kom in där under hela julen. Reservgångens lucka hade bolnat. Den lilla boken var instängd. Så småningom tillverkade allkonstnären Rune en ny nyckel och det gick att ta sig in i stugan igen. Fast då var julen över och tomtarna redan nertagna. Jag glömde bort den röda boken.

SÖNDAGEN DEN 17 MARS VAR EN BLÅSIG DAG.

Då hade Västerhejde hembygdsförening årsmöte i Bygdegården. När klockan var fem var vi alla trötta och på väg hem. Det hade börjat skymma. Hélène, som är en snabb sekreterare, hade redan skrivit protokollet och vi hade bestämt att jag skulle åka förbi och signera det. Hélène bor granne med Kuse änge. Jag fick en ingivelse att äntligen gå in i bulhuset och hämta tomteboken.

DET SKULLE BARA TA EN MINUT.

Jag öppnade stugdörren med den numer fasta nyckeln, och såg att boken låg på bordet. Plötsligt sa det "pang" och vinden slog igen dörren bakom mig. Nu stod jag i mörker. Lite ljus kom in från ett fönster. Låset på insidan av dörren är ett gammalt lås som påminner om det som vi hade i ladugården hemma. Jag mindes en liten spak som skulle dras åt sidan. Men jag såg ingenting. Det var svart. Mobilen låg i den olåsta bilen. Hur jag än drog och trixade hände ingenting.

DÖRREN FÖRBLEV STÄNGD.

JAG VAR INLÅST.

Tiden stod stilla, allt var mörkt och tyst och mina tankar fladdrade oroligt. Det var samma känsla som när jag fastnade i hissen på gamla Epen. Kanske satt minnet ännu djupare – när jag, som barn, blev instängd i Klangens hundkoja.

Ingen kommer att hitta mig, ingen kommer att sakna mig och ingen hör om jag ropar. Mobilen ligger i bilen! Hur blir en natt här i stugan?

Sen sansade jag mig och skärpte känslan vid låset.

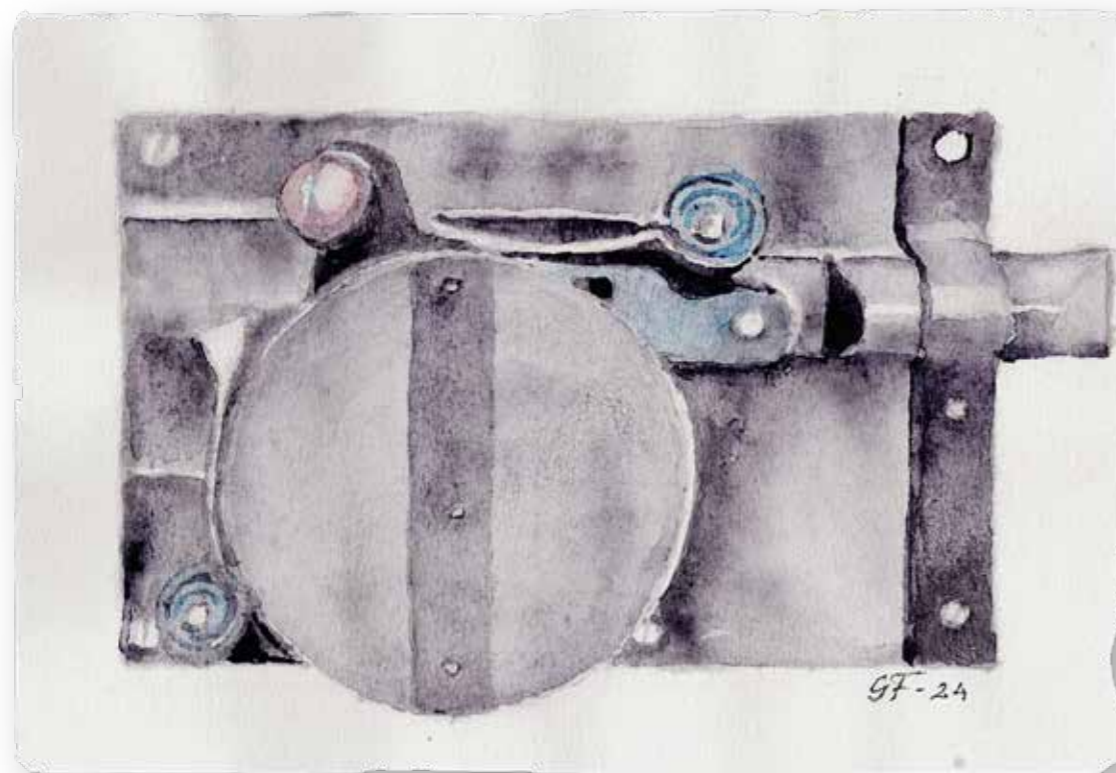
LYCKADES TILL SLUT

HITTA DEN RÄTTA LILLA SPAKEN,

drog den åt sidan samtidigt som jag tryckte mig mot dörren. Plötsligt for dörren upp lika snabbt som den hade smällt igen. Jag följde med ut över det röda trappsteget och hamnade på Kjells björkrismatta. Tack och lov ramlade jag inte. Skrattet vällde upp ur halsen av lättnad men också på grund av min dråpliga piruett ut i friheten!

JAG SKULLE JU BARA HÄMTA EN LITEN RÖD BOK.

Dagen därpå målade jag ett lås!

Kolla in på våra fina erbjudanden

**Mathias med personal
hälsar er välkomna.**

**Alltid öppet
08 - 21**

ICA
nära Vibbble

Bakades världens första semla i Västerhejde?

Text Annika Rehnström och Claes Henning

*Svaret på rubrikens fråga är förmodligen nej!
Brantåsa byggdes och nyttjades som sommarbostad,
semlans bästa tid infinner sig som bekant under vinterhalvåret.
Men man kan aldrig vara säker ...*

Bagarmästare Henrik Pettersson lät runt 1910 påbörja bygget av ett hus på Axelsro, tillsammans med sina två bröder, samt hans hustru Annas två bröder från Småland. Huset ligger på Axel Ekmans väg, blev klart 1912 och fick namnet Brantåsa.

Henrik Pettersson cyklade varje dag under sommarhalvåret till sitt bageriet i Visby. Mäster Henriks bageri var beläget i hörnet av Klosterbrunnsgatan och S:t Hansgatan, där de också bodde. Själva bageriet låg på gården. Sedermera flyttade de upp till Nunnan vid Stora torget, där Henrik också öppnade ett lunchcafé - Café Nunnan.

HENRIK STEG UPP KLOCKAN TRE PÅ MORNARNA FÖR ATT SÄTTA DEGEN.

När det väl var gjort tog han sin dagliga promenad ner till hamnen, med sin hund Pia, att möta båten, därefter återvände han till bageriet och kavlade ut.

EFTER FÖRSTA VÄRLDSKRIGETS SLUT FANNS DET ÄTER IGEN GRÄDDE

- som varit en bristvara under kriget - att införskaffa, vilket glädde bagarmästaren så till den grad att han vispade den fluffig och la under locket på en semla, och så hade han skapat den första gräddfyllda semlan.

I förgrunden syns Bagarmästare Henrik Pettersson, Hjördis Pettersson, Anna Pettersson samt kusin Aina och hunden Björn.

Karin målar ljuset

Text och foto Karin Brindt

I ateljén på tomten i Västerhejde ligger en lätt lukt av oljefärg, på ett staffli står en halvfärdig målning, i ett hörn finns några skisser. Karin Johansson har alltid tecknat och målat, så länge hon kan minnas. Ofta handlar motiven om vatten och om hav, om skiftande ljus och båtar. Kanske inte så konstigt, för Karin är född och uppvuxen i Västervik.

Jag har nog alltid tyckt om att teckna och måla, så länge jag kan minnas, berättar hon den soliga höstdag när vi träffas i hennes ateljé.

Det är inte stormiga vatten med hotfulla vågor och brytande sjö, utan mer stilla skyddade skärgårdsvikar med glimrande vatten som reflekterar molnens skiftande färger.

OCH DET ÄR OLJEFÄRG SOM ÄR HENNES GREJ.

-Det ger ett djup, man kan få sådant ljus. Fast det tar tid! Färgen måste ju torka mellan varje skikt. Hon har också arbetat med andra tekniker. Ett tag var det att teckna porträtt med blyerts.

Men nu är det alltså olja. Kanske inte så konstigt, med tanke på att en av hennes favoriter är den franske 1800-talsmålaren Claude Monet, som blev känd för sina målningar där han skildrade ljus och dagrar över vatten.

DET ÄR DOCK INTE KONSTEN SOM ÄR HENNES LEVEBRÖD, UTAN HON ÄR UTBILDAD INGENJÖR.

-Jag tyckte ju om att måla, men alla varnade mig för att det var svårt att leva på måleri. Och jag tycker ju att det är roligt med teknik också.

Så efter avslutad ingenjörutbildning i Växjö

var det ett par år på fastlandet som gällde, men så blev det Gotland när ett lockande jobb dök upp här. På gymmet Visby träffade hon Patrik från Havdhem som hon nu är förlovad med och som hon bor tillsammans med i villan på Stenstuguvägen i Vibble. För ett år sedan föddes parets dotter Elsa, så Karin har varit hemma en hel del.

HÄR TRIVS HON!

Nära till vacker natur som Högklint och Södra hållarna. Men är det inte svårt att hinna med att måla när man har ett litet barn?

-DET HAR GÅTT MYCKET BÄTTRE ÄN VAD JAG TRODDE.

Jag har ju min ateljé, och jag målar ofta på kvällarna, säger Karin och visar den dagsljuslampa som hon har. Och ateljén, den har hennes sambo hjälpt till att bygga.

-Han är mycket stöttande. Och att måla i olja är på något sätt vilsamt, nästan meditativt. Det går ju så långsamt. Man släpper allt annat. Trots jobbet som ingenjör har Karin hunnit med några utställningar, bland annat på Fiket i Visby och Art Shopping i centrala Paris.

När blir det någon ny utställning då?

-Svårt att säga, det tar ju sådan tid med den teknik jag använder. En enda tavla tar ju månader!

Här är din kompletta bilskadeverkstad!

Plåt. Plast. Motor. Lack. Glas.

Med över över 30 år i branschen erbjuder vi försäkringsbolag, företag, verkstäder, privatkunder samt offentligsektorn, ett snabbt och rationellt arbete med hög auktoriserad kvalitet.

Nu ökar vi effektiviteten ytterligare med vår nya stora bilskadehall.

Boka skadebesiktning.

David Johansson.

Tel: 0498 26 48 74 eller 0735 08 24 34

E-post: david@vasterhejdebilskador.se

Toftavägen 176, 622 61 Visby

info@vasterhejdebilskador.se

www.vasterhejdebilskador.se

Miljövänlig lackverkstad

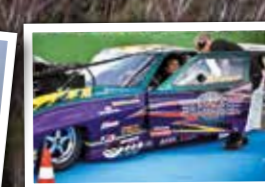
Avancerad plastverkstad.

Bilglas och stenskottlagning

Vi lackar inte bara bilar

Bedriver internationell dragracing

På tur med Snäckbussen

Text och foto Gert Olsson

April med sitt väder lämnade mycket övrigt att önska. Det var kallt, det var bläsigt och allmänt otrivsamt.

Maj kom och med ny månad nytt väder. Ganska snabbt slog det om åt det mer njutbara hållet.

Visserligen kom det i min regnmätare 17 mm den 6 maj, men det sågs som det obligatoriska värregnet. Den fukt som behövs för att grönskan ska komma igång när också termometern visade många värmegrader.

Maj bjöd till och med på temperaturrekord och vi tillät oss stänka lite i solgasset.

Det lovade gott inför Hembygdsföreningens nya programpunkt den 1 juni, en åktur med den fina gamla Snäckbussen. Den som återskapats till ursprungligt och körbart skick efter att i många år stått inbyggd i en sommarstuga i Tofta och som bland annat tjänstgjort som kök!

Lagom till avfärden från Vibble gård började dock himlen förmörkas och det hördes dovt muller i fjärran. Trots att det var mitt på dagen kunde vi snart se taggiga blixtrar i skyn och de första dropparna kom skvättande. Först försiktigt, snart som skvalande regn.

OBEFINTLIG VENTILATION I BUSSEN GJORDE RUTORNA IMMIGA,

det var värst för Rune som skulle kunna se ut och köra. En fiffig vevanordning gjorde dock en del sidorutor hissbara och den friska luften utifrån fick oss att andas lite lättare. Vi var trots allt ett tjugotal resenärer i den lilla bussen.

När Rune berättat klart den spännande berättelsen om återskapandet av bussen fick han i ettans växel och vi rullade iväg på vår lilla rundtur. Det var meningen att vi skulle göra fikastopp i Kuse änge och dessutom beskåda en del av Runes övriga veteranfordon, men vädret satt stopp för detta.

TUREN GICK GENOM VIBBLE MOT FRIDHEM OCH ETT KORT STOPP VID KAFFESTUGANS PARKERING.

Då var den lättaste delen avklarad, den som mest gick i utförsbackar. Motorn fick snart visa vad den kunde när vi skulle tillbaka igen. Nära tre ton buss och ett antal människor

därtill baxar man inte iväg hur enkelt som helst. Visserligen blev motorljudet lite mer ansträngt, men det visade sig att 50 hästkrafter i ett maskineri från tidigt 1930-tal var fullt tillräckligt för att klara uppgiften. Trots den lite rumphuggna turen var alla nöjda med upplevelsen.

TUREN AVSLUTADES MED MUSIK

när vi alla stämde in i Gunnels nydiktade hyllningssång till chauffören Rune och konduktören Lennart som organiserat dagens begivenhet. Stort Tack till er båda!

(Melodi: O Tannenbaum ...)

Vår busschaufför, vår busschaufför,
han är en man med glatt humör
För den som gamla bussen kör,
han är en klurig konstruktör.
Vår busschaufför, vår busschaufför,
han är en man med glatt humör!

Vår konduktör, vår konduktör,
han är en riktig buss-charmör
Och när han ej är konduktör,
då är han nyvald glad kassör
Vår busschaufför, vår konduktör
– det är två män vi hurrar för!

DEN SOM TILL ÄVENTYRS HAR KVAR EN VÄSTERHEJDEKRÖNIKA FRÅN HÖSTEN 2018

kan läsa mer om Snäckbussen och se fler bilder. Du kan också titta in på vår hemsida www.hembygd.se/vasterhejde

Efter lyckligt avslutad tur

Göte Niklasson och Rune Larsson diskuterar varvtal och kuggdrev

Profilen på Lillklintsvägen

Ett samtal med Olof Lönegren och Gert Olsson med bilder från Olof och Gert

Han sitter och njuter på sin altan efter avslutad lunch. Mår gott av solvärmen och stillheten i den lummiga grönskan. Han har bott här sedan det egenritade huset blev färdigt för precis 30 år sedan. Det gick lätt att bygga, en ritning på ett rutat A4-block och med hjälp av en byggkunnig närstående.

OLOF LÖNEGREN FÖDDES I SLITE 1943.

Pappa från Växjö och mamma från orten. Hemmet präglades av stor frihet under ansvar och, som Olof uttrycker det, han marinerades av positivt tänkande och goda värderingar. Det gav självförtroende och aptit på livet.

EFTER STUDENTEXAMEN 1964

GJORDE HAN LUMPEN I FLOTTAN, det föll sig naturligt efter ungdomens segeläventyr på vattnen utanför Slite med morbrors båt "Hiram". Tjänstgöringen innebar bland annat en sex månader lång världsomsegling med det klassiska långresefartyget Älvsnabben.

ELEKTRONIK,

alltså sådant som har med transistorer, halvledare och Ohms lag att göra, var ett stort intresse för Olof, så det var ganska naturligt att han utbildade sig till ingenjör. Det ovanliga var kanske att han gjorde det per korrespondens på Hermods. Men innan examen hann han med att bygga egen radiosändare och faktiskt sända piratradio i sitt närområde. Preskriberat sedan länge.

SEDAN BAR DET AV TILL ASEA I VÄSTERÅS

och en anställning som serviceingenjör. Han fördjupade sig i utveckling av så kallade strömriktare, en unik konstruktion för att till exempel styra varvtal på stora motorer. Man var först i världen med denna tillämpning. Han lånades ut av ASEA till företaget Harnischfeger i Kanada under ett år. Men han lockades med goda lönevillkor att stanna kvar

därefter och bosatte sig i Milwaukee i Wisconsin där företaget hade sin bas. Man tillverkade de största grävmaskinerna i världen för gruvindustrin och det var för sådana maskiner Olof arbetade med igångsättning och funktionskontroll av strömriktarsystemen. Maskinerna hade en lastkapacitet på 50 ton i skopan, så de var inga leksaker precis.

NÄR OLOF BODDE I MILWAUKEE HADE HAN TILGÅNG

TILL DEN VÄLDIGA LAKE MICHIGAN. Han skaffade sig en segelbåt som naturligtvis döptes till "Hiram II", han hade inte glömt seglatserna hemma i Slite. Sjön är 50 mil lång och nästan 20 mil tvärsöver, så det fanns gott om vatten att röra sig på. Tiden som värnpliktig i flottan hade ju också fördjupat segelintresset.

UNDER ÅREN PÅ FÖRETAGET AVANCERADE OLOF

TILL KVALITETSANSVARIG och trodde kanske att han i kraft av sin befattning hade en säker anställning även när Harnischfeger efter några år drabbades av dålig lönsamhet. Företagsledningen tyckte dock annorlunda och

1980 BLEV HAN UPPSAGD FRÅN SITT ARBETE.

Trots allt kunde Olof ta beskedet med en viss lättnad. Man kunde ju tro att han då skulle återvända till Sverige och kanske till Gotland, men så blev det inte. Havet och seglingen pockade på nya utmaningar. Han slog sig ner på Jungfruöarna i Karibiska havet och skaffade sig en ny segelbåt. En stor segelbåt. 44 fot mätte den vilket omräknat blir drygt 14 meter. Segla ville han och det

blev ett år med charterturer ombord. Ingen lukrativ verksamhet, men det blev en hel del seglande mellan de karibiska öarna.

OLOF ÅTERVÄNDE DOCK TILL SVERIGE NÄR BRODERN SIGNALERADE ATT MAMMA BLIVIT KRASSLIG PÅ ÄLDRE DAGAR.

Han tänkte dock återvända till USA, men han hade inte tagit med i beräkningen de krafter som finns i födelseplatsen och rötterna. Det blev tydligt när han var tillbaka på hemöarna och så kom det sig att han sökte.

FICK ANSTÄLLNING PÅ KRAFTSTATIONEN PÅ YGNE.

Där fick han åter ägna sig åt det som var hans specialitet: strömriktare. Fast inte så utvecklande, kanske. "Det handlade mest om att trycka på knappar", som Olof uttrycker det.

Han bodde i en av personalbostäderna i anslutning till arbetsplatsen, men han sökte och slutligen hittade en byggbar tomt på Lillklintsvägen.

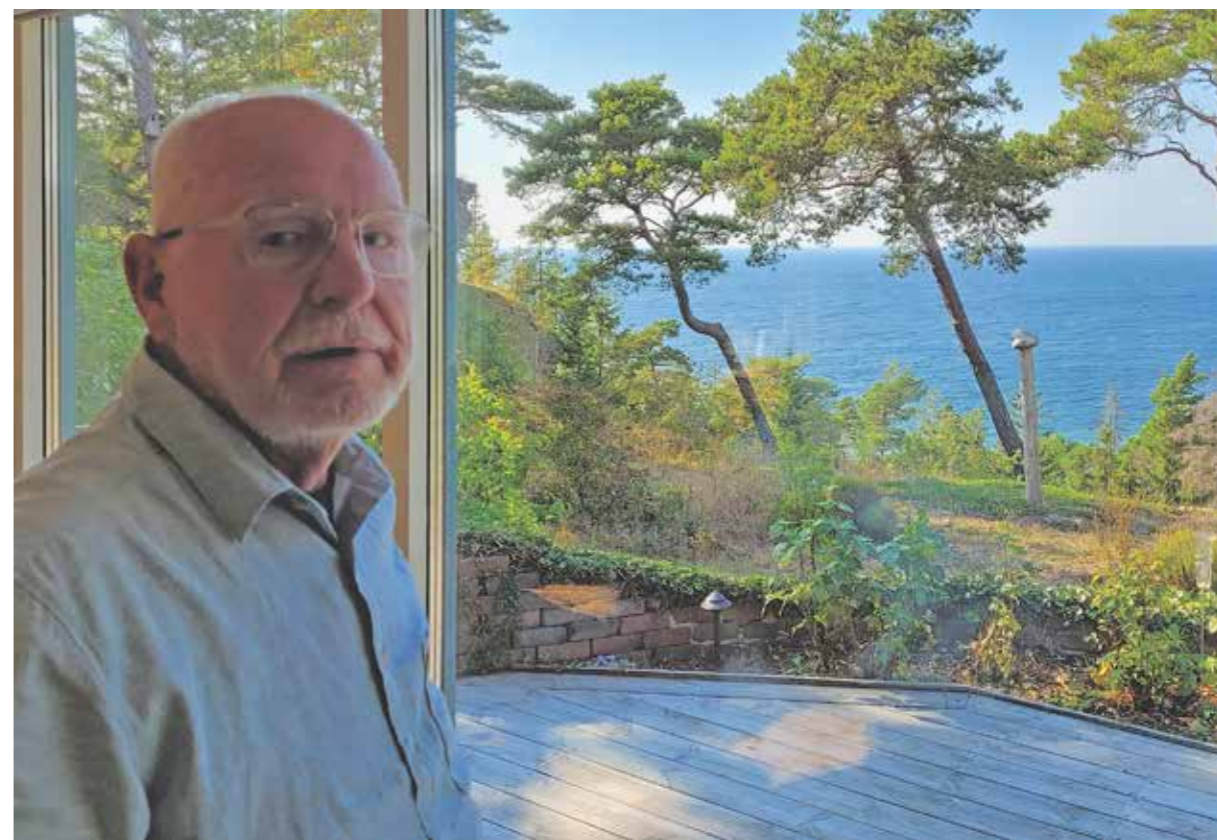
DÄR BYGGDE HAN SITT HUS OCH SINA ALTANER.

Vi sitter och samtalar på "lunchaltanen", men när solen börjar signalera eftermiddag går han bara några steg runt huset till den vidunderliga havsutsikten på andra sidan. Man kan förstå att han njuter.

HAN ÄR NOGA MED ATT POÄNGTERA ATT HAN ÄR OERHÖRT NÖJD MED DET LIV HAN LEVT.

Sitt innehållsrika liv. Dessutom har han som grädde på moset blivit "president". I grannlagets vägning som med viss regelbundenhet träffas i "Gunhilds kurva" för att dryfta vägunderhåll, snöröjning och annat som har med framkomligheten på den alltmer trafikerade Lillklintsvägen att göra.

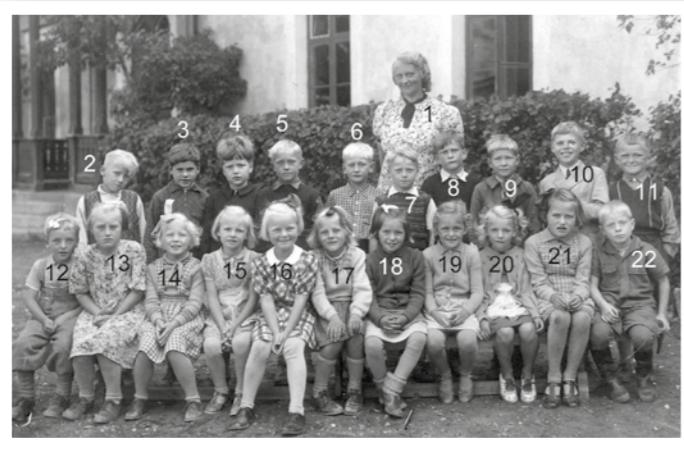
Men som nämnts, Olof sitter med all rätt ofta och njuter av livet på någon av sina terrasser.

Jag börjar skolan

Text Birgitta Wiman

1944 var året då jag skulle börja skolan. Jag minns hur jag satt på verandatrappan och tvättade fötterna och tränade "Birgitta Christina Gardell 29:e november 1937" för det skulle man kunna svara när det var inskrivning. Faster Alice och kusin Olof kom införbi och vi gjorde sällskap till skolan. Min mamma Carin följde också med.

Birgitta har nr 19 på klassfotot.

Det var med skräckblandad förväntan skolstarten närmade sig... Det här året var det så många lågstadielever i Västerhejde att de måste dela klasserna 1-2. Gamla snälla fru Gottberg fick fortsätta med sina elever medan klass 1 skulle få en ny lärare – Anna Thomsson – som nu arbetade på fastlandet men som tidigare varit i Tofta. Ryktet spred sig att hon var väldigt sträng.

FÖRSTA SKOLDAGEN BLEV EN KATASTROF!

Anna Thomsson kunde inte komma till skolstarten utan de första dagarna skulle fru Gottberg ha båda klasserna. Och hon hade ju tidigare haft min syster Barbro till elev, Barbro som var jätteduktig och kunde spela och hade spelat till psalmen varje morgon. Så nu sa fru Gottberg

"BIRGITTA SPELAR VÄL TILL PSALMEN!" och när jag började gråta och sa att "jag kan inte", så trodde hon bara att jag krånglade – så mamma fick ingripa och förklara att jag faktiskt inte lärt mig spela. Men dagen var ju förstörd.

EFTER ETT PAR DAR SÅ KOM DÅ ANNA THOMSSON

och vi fick flytta in i det största klassrummet.

Jag var rädd och blyg och kände inga barn i klassen men på rasterna tog de "stora" flickorna i 3-4 hand om oss och vi fick vara med och leka ring lekar. Barbro gick i 6:an och de fick gå i godtemplarlokalen uppe i Vibble. Hon cyklade dit och skulle ta med sig mig på cykeln

men hon var alltid ute i väldigt god tid. Så då stod jag där ensam på skolgården och då hände det rätt ofta att jag sprang hem igen. För det mesta cyklade mamma tillbaka med mig men ibland gömde jag mig så länge att det blev för sent och jag fick stanna hemma!

NEJ DET VAR INTE ROLIGT ATT GÅ I SKOLAN!

Av undervisningen minns jag väl inte så mycket. Jo vi hade en tavla där fröken satte upp lösa bokstäver, kanske var det en flanellograf? "Mormor" sa jag och fick en barsk tillsägelse att jag måste ljuda: M-O-R-M-O-R. Rätt onödigt tyckte jag – jag såg ju vad det stod.

VI FICK EN FIN LÄSEBOK (JA FICK - PAPPA FICK MINSANN BETALA DEN!)

- Elsa Beskows "Vill du läsa" med fina färgbilder. Den handlade om barnen Hans, Lisa och Toto och långt bak i boken stod både Hattstugan och Olles skidfärd.

MÅNGA PSALMVERSER FICK VI LÄRA OSS

genom att läsa en rad var om och om igen. Tex "Dig skall min själ sitt offer bära", flera verser. Varje skoldag började med psalmsång och bön.

RYKTET TALADE SANT

- ANNA T VAR VERKLIGEN STRÄNG. Smockan hängde ofta i luften. Var det några som pratade eller gjorde något bus tog hon dem båda och slog dem mot varandra. "Nu ruskar jag betor med er"

var kommentaren. Så gjorde man ju då man tog upp betor för hand. Små förstaklassare fick inte gå på toa då de blev kissnödiga utan måste vänta till rasten. Ibland gick det inte. Ännu efter alla år kan jag höra hur det skvalade på golvet runt stackars Marianne. Efter det blev jag livrädd att det skulle hända mig så jag fick någon sorts psykisk blåskatarr att jag måste springa på toa gång på gång. Det bidrog naturligtvis också till att jag vantrivdes i skolan.

NÅGON SKOLMAT FICK VI JU INTE UTAN VI HADE MED OSS SMÖRGÅS OCH MJÖLK.

Var det fint väder satt vi ute på skolgården. På vintern satt vi inne i kapprummet där den sura doften av utspild mjölk låg som en doftkuliss. Ett tråkigt minne var den gången jag skulle in efter min matsäck och mötte buspojken Henning i dörren. Han svängde med sin rygsäck så den, med sin tunga mjölkflaska, träffade mig i huvudet. Det var nog enda gången fröken Anna var snäll emot mig.

MEN ETT FINNT MINNE FRÅN KLASS 1 VAR 8: E MAJ DÅ KRIGET TAGIT SLUT. VI SAMLADES HELA SKOLAN RUNT FLAGGSTÅNGEN.

Flaggan hissades och någon lärare höll tal och berättade att kriget var slut. Vi sjöng Du gamla du fria och Bevare Gud vårt fosterland.

Vi hade ingen examen i Västerhejde utan några åhörardagar tidigare på terminen, så jag minns inte hur läsåret slutade.

Välkommen till vårt julbord på verandan mot havet...

från 29/11 till 20/12.
Övriga öppettider
innan sommaren
se vår hemsida.

Familjen Jacobsson med personal
Frågor eller bokningar
0498-29 70 60 eller
info@toftastrand.se

Tofta Strandpensionat

WISBY BARBERSHOP

står för kvalitet och god service för henne och för honom.

Vi erbjuder allt inom modern hårvård, skägghälsa och rakning.

Här kan du också köpa dina hårvårdsprodukter.

Välkommen till Linda,
boka på tel: 0498 21 65 65
eller genom hemsidan
www.wisbybarbershop.se
Kneippbygatan 11 Vibble.

WISBY
barbershop
HAIR FOR YOU

Stenstugu har stått här sedan 1100-talet

Text Ulf Hammarlund. Foto Torsten Kvarnsmyr.

Att släktforska är en sak. Att forska på fastigheter något helt annat. Det kommer ta år innan ni kommer i mål. Det fick vi höra gång efter gång när vi, min fru och jag, gav oss in på okänd mark för att få veta sånt vi inte visste om gården som min dotter och hennes man äger sedan 2015. Och där även vi bor i ett av husen.

Gården är Stenstugu i Västerhejde socken. Den består av en större fastighet med huvudbyggnad och två flygelpar. Den ligger med kyrkan som närmaste granne.

BAKGRUNDEN TILL DETTA INITIATIV var att dottern hade en önskan att få veta mer om gårdens historia. Och eftersom vi hade den tid som krävs, tog vi oss an uppdraget. Vi hade dock ingen aning vad vi gett oss in på innan vi började. Men vi tog stora steg i början, och lite kortare efter ett tag, för att till slut ändå få ihop en tidsaxel om Stenstugus historia. Och vi har ändå bara börjat på den långa vandringen mot ett ännu mer träffsäkert resultat. Men det kanske tar två år. Eller tre, eller fyra. Vem vet?

**INNAN VI BÖRJADE
DROG VI I LITE TÅTAR**

för att få veta hur vi skulle gå till väga. Lars Bäckman, den så kunnige författaren till historiska böcker om Gotlands bebyggelse, gav oss första hjälpen på vägen. Han berättade att bara namnet, Stenstugu, ett stenhus, skvallrar om att det finns anor till 1100-1200-talet. Det var då rika bönder byggde stenhus inspirerade av Visbys byggnation.

**LARS BÄCKMAN GAV RÅDET
ATT BÖRJA I VÅR NÄRHET**
och att inte gå över ån efter vatten.

Och så gjorde vi. Gert Olsson, en av redaktörerna för detta blad, bidrog med material från sitt arkiv som gav oss den start vi behövde. Och sedan var vi igång.

I ett examensarbete som Dan Carlsson skrev på Högskolan Gotland 2006 fick vi reda på att Stenstugu, precis som Lars Bäckman spådde, hade anor från

1100-talet och har legat på samma plats sedan dess.

**PÅ 1600-TALET VAR STENSTUGU
EN AV DE STÖRSTA GÅRDARNA
I VÄSTERHEJDE SOCKEN.**

Den drevs 1653 av bröderna Tienne och Anders Jönsson, som hade ärvt gården av sina föräldrar. Det är namnen på de tidigaste ägarna vi så här långt har funnit. Detta står skrivet i Jordeböckerna från 1653.

Stenstugu låg på ena sidan kyrkan, och gården Kauparve, på den andra. Kauparve finns inte kvar längre. Men det finns ett par oregelbundna förhöjningar som kan ha varit dåtidens gård. Båda gårdarna skänkte mark till kyrkan för att garantera att de som bodde på Kauparve och Stenstugu skulle få en plats i himmelriket.

**VI BÖRJADE VÅRT DETEKTIVARBETE
PÅ FORNSALEN,**

i Svahnströmska rummet. Det är museets bibliotek och arkiv. Vi hittade vilka som ägde fastigheten på 1800-talet. Det var ganska många ägarskift under seklet då gården hade 14 olika ägare. Bland annat Major Carl Osterman som bodde på Stenstugu 1836-1860 med hustrun Emelie Stall von Hoffstein och sju barn.

**ARBETET GICK VIDARE
TILL ARKIVCENTRUM.
SEDAN TILL BIBLIOTEKET FÖR ATT LÄSA
TIDNINGAR PÅ MIKROFILM
FRÅN 1800-TALET**

för att se om det hade skrivits något om Stenstugu. Att leta utan sökfunktioner var ett tidskrävande inslag i det här arbetet. Och det gav i ärlighetens namn inte speciellt mycket.

**VI BESÖKTE ARKIVCENTRUM
ETT ANTAL GÅNGER.**
Och framförallt gick vi en kurs för att

lära oss hur databaserna fungerar. Vi lärde oss att leta i kyrkböcker, och vi kunde göra det med våra datorer hemifrån. Vi läste vilka som bodde på Stenstugu, vi gick igenom husförhören. Det tog oss tillbaka till 1700-talet. Där är vi långt ifrån färdiga. Det var dock svårt att läsa äldre kyrkböcker, spretig handstil, och ett annorlunda språk.

**MEN DET HAR HÄNT SAKER
UNDER DET HÄR ÅRET.**

Riksarkivet har presenterat en AI som kan tolka historiska skrifter ner till 1600-talet med 95-procentig träffsäkerhet. Under vår första etapp av detta arbete hann vi aldrig lära oss programmet. Men det får bli när vi så småningom tar nästa steg.

**ETT VIKTIGT ÅR I GÅRDENS HISTORIA
ÄR 1895 DÅ GROSSHANDLARE
JOHN MUNTHE KÖPTE GÅRDEN SOM
SOMMARHUS.**

1922 tog sonen Carl Magnus och hans

hustru Astrid över Stenstugu. Tre år senare renoverades och moderniserades gården, och fick det utseende den har i dag.

**FAMILJEN WIMAN
KÖPTE STENSTUGU 1963.**

Claes Göran och Birgitta ägde fastigheten fram till 2010 då Pontus och Ann Wiman tog över. De sålde bostadshuset fem år senare till dagens ägare, Johan och Sara Isaksson. Men behöll jorden och ekonomibygnaderna.

**VI TYCKER ATT VI HAR KOMMIT
GANSKA LÅNGT I VÅRT ARBETE.**

Vi har gjort en tidsaxel från 1100-talet, och har fyllt i väldigt många luckor. Men det svåra arbetet att fylla i resten återstår. Fram till 1653 är det i princip helt tomt.

Är det någon som kan bidra med tips om Stenstugu gård tar vi därför emot det med glädje.

ulf.hammarlund@gmail.com

Vibble gård och Vibble kapell

Navet i Stenkumla församling.
Här är det många aktiviteter av olika slag för alla åldrar.

Bland annat firar vi mässa varje onsdag kl 9.00 och någon form av gudstjänst nästan alla söndagar. Välkommen!

Lokalen i Vibble går att hyra.

För mer information besök gärna vår hemsida: svenskakyrkan.se/stenkumla

eller gilla oss på Facebook!
Det går också bra att kontakta oss på telefon 0498 26 20 55.

Svenska kyrkan

Stenkumla församling

Hjälp med julbaket?

Varje dag fyller vi den lilla butiken på Södertorg med godsaker. Vad sägs om nygräddade frukostbullar och kaffebröd till morgonfikat? I disken hittar du allt från färdiga smörgåsar till kondisbitar av högsta kvalitet. Och du, missa inte våra goda bakelser och tårter. Du kan även sitta ner i vår servering och prova vårt ekologiska och rättvisemärkta kaffe. Varmt välkommen in till oss – kanske för en paus i julstöket eller hjälp med julbaket.

Konditorgesäll Joakim Ahrling

Bröd Boden

SÖDERTORG OCH HUNNELUND

Öppettider Södertorg mån-fre 06³⁰-16⁰⁰, lör 07³⁰-15⁰⁰
Öppettider Hunnelund tis-fre 05³⁰-12⁰⁰, lör 07³⁰-10⁰⁰
Telefon 21 07 33

WISBYOST

Julkorg för alla smaker

Beställ din julkorg hos oss. Perfekt till familj, vänner och anställda.

DELIKATESSER • OST • CHARK

WALLERSPLATS 4 • 0498-27 72 75 • WISBYOST.SE

Lilla Bjers

Adventsöppet på Lilla Bjers:
Lunch fre-sön, middag fre-lör
Julgransförsäljning
JULMARKNAD tredje advent

www.lillabjers.se 0498-65 24 40

Jan Janthe

Text Mats-Ola Jespersion. Foto Torsten Kvarnsmyr.

Som så många andra har jag besökt fordonsmuseet i Vibble med dess imponerande samling. Jag fick en pratstund med ägaren och eldsjelen Jan Janthe, en man med många intressen och erfarenheter

Jans senaste renovering är den gotlandstillverkade cykeln Hansa av årsmodell 1907.

Från Grödinge söder om huvudstaden kom Jan till Gotland för sin värnpliktstjänstgöring 1969. Placeringen då vid Hoburgens kustradar var särdeles väl anpassad för den unge rekryten som tidigt hade blivit intresserad av fåglar och fågelers skåning. Tämmligen snart insåg Jan att Gotland erbjöd mer än fåglar och fin natur så efter lumpen och ett års juridikstudier på fastlandet så återvände Jan till ön.

MEMLEM I 300 KLUBBEN

Alla som vet något om fågelers skåning känner nog till den så kallade 300 klubben där Jan varit medlem länge och till dags dato har kunnat sätta 365 kryss.

Han har som tidigare pressansvarig för 300 klubben medverkat i åtskilliga radioprogram både lokalt och på riksradiation där lyssnarna lärt känna det svenska fågellivet och haft möjlighet att ställa frågor.

VID ETT TILLFÄLLE FICK JAN MÖJLIGHET ATT SÄNDA ETT "SUPERLARM"

som när alla medlemmar i klubben och gör så att många reser till den aktuella platsen med kort varsel. Det var den rostgumpade törnskatan som för första gången blev synlig i Europa. Den gjorde ett mycket kort och ovanligt besök i Sverige, närmare bestämt på stora Karlsö. Just den här fågeln har sitt naturliga habitat i sydostasien så den hade verkligen kommit på avvägar.

EN ANNAN FÅGEL SOM VAR MYCKET VANLIG PÅ GOTLAND FÖRR MEN SOM HELT HÖLL PÅ ATT FÖRSVINNA VAR GOTLANDSHÖNAN.

Jan var angelägen om att rasen skulle fortleva och efter stort detektivarbete återfanns ett fåtal individer på Fårö som så småningom hamnade under Jans beskydd. Deras ättlingar kan nu beskådas vid museet och rasen är räddad till eftervärlden. Några särskilda

kännetecken för dessa hönor är att de tål kyla bra och är goda flygare. Att klippa deras vingpennor är med andra ord helt nödvändigt om de ska stanna i Vibble!

JAN KÖPTE FASTIGHETEN 1975

av Frida och Herman Andersson. Under parets tid fanns en cykel- och bilverkstad där och många äldre verktyg och reservdelar finns fortfarande kvar i den lilla men välbevarade verkstaden.

STARTADE MUSEET 1970

Men vad kan sägas om museet och när startade samlingarna egentligen? Ja den första bilen som Jan köpte var en A Ford och året var 1970. Bilen finns fortfarande kvar och är en formidabel skönhet. Samlingen växte relativt snabbt men innan nuvarande museum kom till stånd så arrangerades en utställning av olika fordon vid Gannarve i Fröjel 1974

Det var Jan och Sven Norrby från Alva som låg bakom den idén. Det var

en tillställning som lockade många besökare och Jan tog då ett beslut om att försöka bygga upp en permanent samling och därmed erbjuda både gotlänningar och turister ett besöksmål av rang.

HÄR FINNS SVERIGES STÖRSTA OCH MEST HELTÄCKANDE SAMLING AV CYKLAR

och bland alla bilar en före detta droska av märket Loreley. Jan berättar att bilen är tillverkad 1907 och har rullat på Gotland sedan 1912 hos olika ägare åtminstone till början av tjugotalet då vevaxeln brast. Den var alltså ett veritabelt vrak då Jan köpte den för några år sedan och påbörjade renoveringen. Motorn som befann sig i atomer i två trälådor startade dock snabbt igen så sent som i juni i år. Den bilen är en av de senaste rariteterna som tagit plats i samlingarna som fortlöpande fylls på när rätt objekt blir till salu.

MERPARTEN AV JANS YRKESLIV HAR VARIT SOM LÄRARE PÅ SÖDERVÄRNSSKOLAN

där han avtackades för 20 år sedan. Tiden som lärare varvades med musik när Jan under många år var en av medlemmarna i Classes orkester. Minst en vecka per månad var det spelningar på fastlandet och ofta i Stockholm med omnejd. Då var huvudinstrumentet klarinetten men efterhand blev det både piano och hammondorgel. Classe Edmark hade en megahit med "Blad faller tyst som tårar" vilket gav bandet en ordentlig skjuts med bokningar och många veckor på svensktoppen.

JAN HAR ÄVEN TURNERAT I SKANDINAVIEN MED DEN ITALIENSKE SÅNGAREN UMBERTO MARCATO

som drog fulla hus överallt med bland annat låtar som Volare och Sole sole.

"DE HUMANA TEKNIKERNAS STIL",

ja så kan självförsvaret ju shin jitsu översättas. Jan berättar att sporten kom till Gotland 1976 när Uno Jonsson från S:t Eriks budoklubb i Stockholm kom till ön. Då tränade man vid Södervärnsskolan och senare Humlegårdsskolan. Från 1986 hade Jan färdigställt lokalen i Vibble som fortfarande är i bruk. Före pandemin fanns 180 utövare men idag har det minskat något, det är dock

FORTFARANDE EN AV SVERIGES STÖRSTA KLUBBAR I JUST DENNA GREN AV SJÄLVFÖRSVAR.

Trots ryggsproblemen som förföljt Jan med långa sjukskrivningar sedan tidiga tonår är han den utövare av Ju shin jitsu i Sverige som är högst rankad, det innebär svart bälte och 5 dan Kyoshi! På Gotland finns flera andra utövare med svart eller brunt bälte så klubben har varit mycket framgångsrik.

Välkommen till Södra Visbys Apotek

Kronans Apotek Visborg Visby
Stenkumlaväg 36, 621 49 Visby.
Tel 0498 69 90 00. visby@apoteksgruppen.se
www.kronansapotek.se

 APOTEK